

ADMINISTRAȚIA:
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 8

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicatiune.Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.Scrisorile nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Anul V.

Număr de Duminică

Nr. 1

An nou, veac nou.

(S.) Un an se încheie, un veac apune; un an nou își începe cursul, un nou veac se deschide pentru viața omenimii.

Când ne luăm rămas bun de la anul și veacul ce dispar și trec în imperația celor întemplate, când în cămăși se deschid porțile viitorului necunoscut, — gândul ni-se oprește o clipă, pentru a ne da seama de ce am făcut, ce însemnatate am avut în cursul vremilor trecute, ce am ajuns până în prezent, pentru a ne întemeia judecata asupra rostului ce ne pătrărează viitorul, pentru a scoate din învățăturile trecutului: care ne este datoria pentru viitor și ce speranțe putem lega de viitorul nostru?

Lung e șirul întemplierilor, pe care ar fi să le desfășurăm, din cămăși ne marginim la punctele principale din cele împlinite și trăite de neamul nostru în veacul din urmă, în care anul, ce acum se încheie, se varsă ca o ultimă picătură, ce dispăre în apele unui val puternic, care se așează pe marea vieții omenimii, pentru a face loc altui val...

Veacul ce apune ne-a găsit în jurile grele ale robiei, pe cari și de veacuri le-am purtat și le-am purtat, năngăindu-ne cu credința în Dumnezeu; și în această credință înfrându-se, neamul nostru românesc a putere s'a ridicat apoi și a rupt lanțurile, punând în umire pe asupritori și vrăjmași, cu puterea sa și conștiința demnității sale de neam.

E la mijlocul veacului ce apune această dovadă a tăriei neamului românesc, momentul solemn când răsună din munți și prin câmpuri devisa: Murim mai bine în luptă cu glorie și plină, decât să fim sclavi earăși în bechiul nost' pământ'.

Și robul a biruit în luptă, peceându-și cu sângele libertatea.

Apărător întotdeauna al ordinii și stălp puternic al stării legale, un neam de ordine s'a dovedit întotdeauna Românul, pentru care iubirea de neam, de patrie și devotamentul pentru Tron sunt podoabe prețioase și mult prețuite.

Biruitor în luptă însă, vitregia pregătirii pregătește grele zile neamului nostru: vrăjmașul revenit la putere caută să-l isbească în ceea ce este mai scump, în baza ființei sale, vrea să-l distrugă individualitatea sa de neam! Asuprire, nesocotirea legilor, înfrângerea libertății, pentru care atâta sânge s'a vărsat, sunt mijloacele lui de luptă.

Dar' în fața acestei forme a luptei, biruința finală nu va pute fi decât pe partea dreptății, cu atât mai virtos, cu cât un neam deșteptat la conștiința națională, un neam mândru de sine, dovedit viguros, nu va pute fi nicicând nici odată. Ear' dreptatea cu noi este, și forța noastră de rezistență în fața de veacuri triste, întunecoase, și în fața tării sentimentului nostru națio-

nal, ne sunt o garanție pentru biruința în lupta noastră de apărare față cu impilatorii.

Cu acest capital intrăm în veacul al XX-lea.

Dar', dacă acesta ne este capitalul, întrebuintarea lui e de mare însemnatate, mult depinde sporul dela modul cum îl vom întrebuinta.

În vremile ce vin, lupta între oameni, între state și între neamuri, din ce în ce mai mult ia înfățișarea concurenței, înfățișarea întrecerii. Cel-ce se va îmbogăți mai grabnic și mai ușor, acela va ajunge mai în grabă la țintă.

De aceea, o dezvoltare mare să împlinim pe terenul economic și negustoresc, să lucrăm din toate puterile pentru ridicarea bunei noastre stări materiale, să ne grupăm, să ne asociem, să lucrăm cu toții împreună și în bună înțelegere, căci prin reunirea puterilor de muncă crește câștigul, — prin reunire pe toate terenurile ne întărim neamul.

Astfel purcezend, vom pute zice cu poezia:

„Viitor de aur românimea are,
„Si preved prin secolii a ei înaltare...”

Ministrii Ungariei în Viena. Zilele din urmă ministrul president Széll împreună cu ministrul Darányi și Hegedüs au petrecut în Viena, unde au prezentat membrilor Casei domitoare obținutele felicitări de Anul nou în 9 l. c. n. ei au fost primiți de Majestatea Sa și s'au prezentat apoi la arhiducele moștenitor de tron Francisc-Ferdinand. În aceeași zi prim ministrul Széll a fost vizitat de ministrul comun de finanțe Kállay și de ministrul-president austriac Dr. Köber, cu cari a conferat mai mult timp asupra situației din Austria. După aceeași prim ministrul ungar a vizitat pe ministrul de externe contele Goluchowski, ear er, 10 l. c. n., toți trei ministri ungari s'au întors la Budapesta, ca să ia parte la înmormântarea lui Lukács Béla.

Alegerile din Austria. În 9 l. c. n. s'au făcut alegerile în curia a IV-a, alegere a comunelor, care n'a produs vr'o schimbare esențială în proporția numerică d. până acum a partidelor. Evenimentul mai însemnat al zilei e, că fostul ministru de comerț, biroul Dipauli, șeful clericalilor, care la alegerea dela Triest în curia a V a căzuse față de candidatul social-democraților. — a fost ales, fără voia lui, în cercul Bozen. Fiml această alegere s'evirșită în toată curățenia, se crede că Dipauli va primi mandatul. Au fost aleși în aceeași zi: 4 social-creștini (antisemiți), 4 de ai partidului poporal german, 3 clericali italieni, 3 candidați de ai partidului catolic popular, 2 liberali italieni, 2 afară de partid și câte-un Sloven, Polon și Croat.

Schimbare de front? Nu e tocmai mult, de când „Tribuna” dela Sibiu certase pe Românii aradani pentru că s'au înfățișat la instalarea noului fișpan. Zicea că n'a veau ce să caute acolo și un prieten al ei aradan — că unul are în comitatul întreg — pe toate cărările ne ocăra și el nici n'a fost la instalare, deși este membru în congregație.

Citim însă acum în „Tribuna” dela 10 Ianuarie:

„Instal. fie. Noul comite-suprem al co-

mitatului Terevici-Bárdy va fi instalat Vineri, în l. c., în Sighisoara.

„Cumprograul nostru național impune membrilor sei activitate și manifestare pe toate terenurile comunale și comitate, membrilor municipal români din acest comitat să folosească casa a se manifesta ca grup separat și a xpune publice noului fișpan gravamiile noastre naționale”.

Cămentar nu mai facem.

Datațița cărturarilor.

(R) În altă parte a foii noastre publice am două scrisori: una din Bistrița, alta din Tilișca. Rugăm pe toți să le citească și să aducă judecata.

În Bistrița sunt o multime de cărturari români: advocați, medici, director și slujbași de bancă, juzi în pensie, cu un cuvânt tot bărbați cari au învățat multă carte, și în acele părți ale Ardealului sunt recunoscuți ca fruntași chiar între fruntași. Dr. Tripou și Dr. Ciuta au fost membri în comitetul național, sunt încă în cea mai frumoasă vîrstă și au avere, ear în jurul lor o adevărată falangă de bărbați mai tineri. Cu drept cuvânt se poate spune că românii mergă s'ar aștepta, ca numai laude să citească despre toți.

Ce auzim și ce vedem însă?

Meseriași români vin și se plîng că așa numiții „inteligenti”, va să zică cei cu învățatură înaltă, nu prea își bat capul cu daraverile obștești, ei lasă ea în loc de a se întări, Românii d'acolo să se destrămeze pe zi ce trece.

O învinuire aspră aceasta, cărei, nu ne indoim, d-nii Ciuta și Tripou vor căuta să-i răspundă, cu atât mai ales, cu cât reul s'a încuibat și a crescut indeosebi pentru că cei mai mulți dintre cărturarii bistrițeni se simțiau la adăpostul ori cărei învinuiri în fața marelui obște românesc. Bistrițenii sunt adică dintre cei cari au spriginit pe d-nii Coroianu și Rațiu și după ce s'a făcut spărtura în comitetul național; în schimb foile sibiene ajunse în mâinile dlui Coroianu, n'au îndrăsnit să ia la răspundere pe nimeni, ori-și-ce s'ar fi întemplat între Românii din Bistrița.

Dacă starea de lucruri dela Bistrița e de natură să ne întristeze, gândindu-ne câte lucruri minunate nu s'ar pute face acolo, dacă toți cei chemați ar avé trageri de inimă pentru afacerile obștești și dacă între cărturari ar fi înțelegere, cu atât mai mult ne înveselim citind câte lucruri frumoase pot s'evirși preoții și învățătorii harnici, cum sunt și cei arătați în scrisoarea dela Tilișca, un sat frumos de lângă Seliște.

Ce nu s'ar pute ajunge, dacă măcar jumătate dintr-o preoții și învățătorii români și-ar înțelege și și-ar îndeplini chemarea ca cei dela Tilișca ori ca preotul din Cil, despre care într'un număr trecut al foii noastre de asemenea am publicat scrisoarea unui țeran!...

Toată puterea noastră este la sate. Înspre sate să ne îndreptăm deci privirile și mai presus de toate stările de lucruri dela sate să căutăm a-le îndrepta.

Carturarii dela orașe să caute a întări viața orășenească, spriginind pe negustorii și meseriași români, ear unde nu sunt, să caute a întemeia... Citească fie-care cărturar Anuarul Ruinnei Sodalilor Români din Sibiu și va vedé cum se pot face minuni. În istoria dezvoltării vieții noastre orășenești d-nii N. Cristea și V. Tordășianu vor rămâne adevărați veșnic pilde vii de cum trebuie să lucreze ori ce cărturar înspre întărirea clasei mijlocii române. Tot așa, mișcarea pornită în părțile sibiene de d-nul Eugen Brote, în unire cu fericitul Aurel Brote, cu D. Comșa, dr. Barcianu și alții, întru ridicarea satelor, pildă bună de urmat a rămas. În părțile Oraștiei, în urma staruinței d-lui dr. I. Miha, pilda s'a urmat cu stăruință și deja și până acum roade îmbucurătoare a dat.

Când avem un popor, la care aproape totul este de îndreptat, când vedem că poporul nu numai ne ascultă, dar atât la orașe, cât și la sate îl ceartă și zicând pe cei ce nu vor să-i poarte de grije, poate oare fi o datorie mai mare pentru cărturarii noștri decât să și muncească mintea și să și obosească trupul lucrând nu numai pentru sine, ci și pentru a-facerile obștești?

Hărțuelli în tabăra guvernamentală.

Felicitarea adusă primului-ministru Széll de oratorul partidului „liberal” Max Falk, cu ocaziunea anului nou nu a avut efecte tocmai fericitoare.

Din majoritatea guvernamentală s'a simțit ofensat mai întâiu Apponyi, fostul șef al partidului „național”, și s'a simțit atât de ofensat de aprecierile ober-rabinului politic, încât va cere satisfacție dela partid în cea mai apropiată adunare.

Dar nu numai pe contele Apponyi l'a pișcat ovreul, ci s'a simțit atins și leaderul foștilor disidenți, Szilágyi, care după spusele ziarului maghiare, nu va pute fi mulțumit așa cu una cu două, eu, „nu știu, n'am văzut”, pe care îl întonează deja ziarul lui Falk.

Pe când Apponyi a declarat că nu vrea să se fice ruptură în partidul liberal și așteaptă liniștit și cu încredere ca satisfacție i-se va da la adunarea hotărâtă pentru ziua de 14 Ianuarie în localul clubului liberal, pe atunci Szilágyi pretinde o desurmare categorică a lui Falk din partea lui Széll, intrucât privește declarațiunea numitului că nici o schimbare nu s'a făcut în partid prin intrarea foștilor apponyisti și disidenți, — cari au doborât regimul de corupțiune și înjosire al baronului Büffy.

Intruât această reparațiune nu se va face, Szilágyi, în numele său și al

șilor disidenți a anunțat pe primul ministru Széll, că fără să țină cont de atitudinea apponyștilor în acest caz, va trage consecvențele.

In fața alegerilor, e de crezut că Széll va împăca pe — superați.

Concertul „Reuniunii române de muzică din Sibiu”.

Sibiu, 21 Decembrie v. a. c.

Intre Reuniunile noastre musicale locul prim fără îndoială îl ocupă Reuniunea română de cântări din Sibiu, care în decurs de 18 ani și a câștigat locul de onoare între celelalte reuniuni de felul ei și astăzi formează un factor principal în viața noastră culturală. Ne saltă inima de bucurie, când numai ne gândim la înaintarea și prestațiunile ei.

Maiestru, care a ridicat Reuniunea noastră la nivelul și gradul de cultură ce-l are, e iubitul nostru *George Dima*, care cu mâna-l de fer, timp de 18 ani a condus, pe o cale dreaptă și sigură destinele acestei instituții culturale, care astăzi formează mândria noastră națională și a cărei veste a ajuns până la Marea-Neagră.

Să dăm deci, în primul loc tot ce avem mai bun. Dăm drept recunoștință toată căldura inimii, tot devotamentul nostru mult iubitul artist *G. Dima*, căci prin onoarea ce i-se dă acestei Reuniuni suntem onorați și noi Români, suntem stimați alături de ea și prin progresul ei ne asigurăm un viitor mai bun. Ar trebui să fie cineva de tot mărginit, când nu s'ar simți mândru, că poporul nostru s'a ridicat la o asemenea valoare artistică și numai un om fără Dumnezeu ar fi acela care s'ar încerca numai a lucra la desmembrarea falei noastre.

Măniși până în adâncul inimii eram în anul trecut, văzând fașele prin care a trecut Reuniunea de muzică de aici, după ce factorul ei principal, sufletul ei silit a fost să o părăsească, așa încât eram de convingerea, că nici când nu ne vom mai putea reculege, dar Mercurul seara, prin concertul dat, ne-a asigurat că și a luat calea cea alevărată mostenită.

Sala dela „Musikverein” era îndesuită de public distins. Tot ce a avut Sibiuul mai bun, mai ales, a alergat la concert.

La oarele 7 puternicul cor de 68 persoane surprinde publicul cu frumoasa cântare bisericească: „Pe tine te laudăm”. Parcă aducea mulțumită lui Dumnezeu pentru că a scăpat de criza în care se afla înainte de aceasta cu un an. Executarea a fost de tot corectă și precisă. Nu puteai observa decât una și aceeași mișcare la toți coriștii, așa încât ne făcea să credem că nu mai dispun asupra voinei lor, ci numai conducătorul dl. H. Kirchner. Cu aceeași precizie și corectitate a fost cântată și piesa a doua: „Intunecimea”. În amândouă aceste cântări Reuniunea ni-a dat o dovadă prețioasă despre gradul perfecțiunii, până la care s'a putut avânta.

În bine reușita cântare „Când înflor trandafirii în codru” ni-s'a dat earși plăcuta ocaziune a admira frumoasa voce de sopran a drăgălașei d-șoare *Tincuța Simonescu*. Ne-a incredințat pe deplin despre școala ce o are, ne-a făcut să admirăm talentul, vocea-l dulce și melioasă de care dispune d-șoara *Simonescu*. Nesfârșitele aplauze ale publicului imens e dovadă destul de puternică despre succesele secerate. Tot asemenea captivați am rămas de dibăcia și arta cu care d-na *Dr. Brote* a acompaniat la pian pe debutantă.

D-na *Maria Dr. Crișan*, în „Aria Chimene” ni-a dat puternice dovezi, că are o voce frumoasă și dulce, de care dispune cu deosebită măiestrie, străbate toate tainele inimii omenești și cu măiestrie interpretează toate situațiunile așa încât te face să simți tot farmecul ce zace în muzică. Cu admirațiune a ascultat publicul prestațiunile d-nei *Crișan* și drept răsplătă furtunoasele aplauze au încununat-o.

Cu deosebită plăcere au fost ascultate melioasele cântece populare de *G. Dima* „Fântâna cu trei izvoare” și „Două inimi nu-mi dau pace”, așa încât cea din urmă a trebuit bisată.

Cele trei cântece italienești: „Cântec de amor”, „Mirele” și „Barcarola” pentru cor de dame de *I. Brahms*, prin corecta executare și frumusețea lor, au stors admirațiunea celor de față. Cea din urmă a fost repetată.

D-l *Dr. Ioan Stroia*, președintele reuniunii, ne-a delectat cu două cântece: „Craul ielelor” de *C. Loewe* și „Ciobanul” de *G. Dima*. D-sa are o voce de bariton puternică, profundă, melioasă și cântă cu multă siguranță și bravură. Rechemat a fost pe scenă împreună cu autoral compozitiei d-l *G. Dima*, care era prezent.

„Viața Țiganilor”, compozice de *Schumann*, a fost executată cu multă precauțiune și precizie din partea corului în această frumoasă poezie se descrie via celui popor, care veșnic călătorește pe cerurile lui, trailul și originea lui.

De încheiere nu am mta de zis. Nimbul și prestațiunile „Reuniunii române de muzică din Sibiu” e cu mu mai mare și e cunoscut înaintea tuturor Românilor, decât să trebuia să laude și codeiu genial trebuie să aibă acela, care va pté descrie impresiile ce le duce omul c sine dela concertele Reuniunii. Ne mândru cu ea și o admirăm dimoreună cu conducătorii ei, președintele *Dr. Ioan Stroia* și dirig. d-l *H. Kirchner*.

Pilat.

Cifre ce înspăimintă.

Nu de mult am arătat strea tristă din patria noastră în ceea ce privește puțina grije ce o are stăpânirea pentru sănătatea cetățenilor, dintre cari mai mult de jumătate mor fără să fi fost căutați de doctori. Chiar din scriselile foilor maghiare se vede că moartea seceră groaznic îndeosebi printre Unguri.

Acum siarele din Budapesta, se vaită eară, tot din pricina unor cifre B uroul statistic arată anume, că în anul trecut au emigrat din Ungaria 5082 cetățeni cu pasaport în regulă, ear 1678 persoane au plecat din patrie însoțind și cet cu pasaport. S'au dus deci 6760, și anume din următoarele comitate: Sibiu 476, Brașov 444, Zemplin 340, Triscaune 313, Șaros 302, Ciuc 278, Sepus 177, Alba-de-jos 175, Făgăraș 154.

Cele mai multe din pasapoarte au fost pentru întreaga Europa (2103), pentru România 1188, ear pentru America 1339.

Se poate lua însă cel puțin încă pe jumătate atâta numărul celor ce s'au dus fără pasaport, trecând mai ales în România, pe vama cucului, cum se sice, ear în America se duc cu pasapoarte false.

În urma serăciilor deci și a lipsei de ori ce grije pentru binele obștesc, în fie-care an se pierd peste 10.000 cetățeni.

Ungurii se mărginesc însă numai să se vaită, dar să strige stăpânirii și s'o certe pentru lipsa de griji, asta n'o fac, ci mic cu mare își frământă mintea cum să facă din noi Unguri.

Noi Români, ca neam, nu pierdem de altfel nimic prin emigrări. Români, cari se duc adecă de prin părțile ardelenne, de pe la Brașov, Sibiu, Făgăraș etc. nu se pierd, ci sporesc numărul fraților nostri din România. Dintre Secuții duși în România o mare parte se pierd însă pe vecie de neamul unguresc, așa că nu pot Ungurii să topească în cazanul lor atâția Ovrei, câți Secuți perd prin emigrări.

Un duel sângeros.

Cluj, 8 Ianuarie n.

Un crunt duel în săbil a avut loc Vineri în 4 Ian. st. n. în sala de gimnastică și scrimă din Cluj între rigorosantul în drept *Ioan Giurgiu* și *Dr. Lehel Hédervári*, redactorul responsabil al ziarului „Ujság”. Motivul duelului a fost un articol apărut în coloanele „Ujság”-ului, în care se biciuia ținuta demnă a universitarilor români din Cluj în chestiunea „Iancu”, dar tăișul articolului era îndreptat îndeosebi în contra domnului *Ioan Giurgiu* — „guralivul conducător al universitarilor români și nespălatul agitator valah”, — cum îl caracteriza numita știucă.

Se înțelege că *Dr. Hédervári* a fost imediat provocat la duel din partea domnului *Giurgiu*, dar dumșialul a preferit mai bine să nu primească, ci să dea o declarație în gazeta sa, în care domnului *Giurgiu* îi confere un adevărat testimoniu de patriotism.

Domnul *Giurgiu* însă a rămas nesatisfăcut de acea declarație, deoarece ce era ciuntită necorespunzând celor isclite de

secondanți și astfel ca să forțeze pe domnul *Hédervári* de a-l da deplină satisfacție, a publicat un articol în ziarul „Tribuna”, arătând cum stă afacerea de onoare și numind pe dl *Hédervári* „om putred”.

Dar' ce să vezi? Domnul *Hédervári*, ce e drept, provoacă pe domnul *Giurgiu* la duel, dar condiționat, dându-se el de către pădure și imputând domnului *Giurgiu* că n'a procedat corect, deoarece a sulevat o chestie, care, după părerea și gustul său, era deja tranșată. Ba cere în contra lui *Giurgiu* constituirea juriului de onoare militar — fiind sublocotenent în rezervă, — acuzându-l tot odată și de amestec în politică. Toate acestea le a pus la cale cu ferma speranță, că tribunalul militar îl va afla vinovat și va degrada pe dl *Giurgiu*, ear el cu chipul acesta va scăpa de duelul, care îl făcea atâta sânge rău. Socoteala lui însă deocamdată a suferit naufragiu.

Juriul de onoare al regimentului 51 de infanterie a ascultat în 2 rinduri frumoasa și convingătoare apărare în limba germană a domnului *Giurgiu* și, după ce atacarea aceasta a fost pendentă o jumătate de an înainte sa, în fine dă deplină dreptate domnului *Giurgiu*, recunoscând, că atât în chestia de onoare personală, cât și în chestia politică a procedat foarte corect.

Sentița aceasta a fost confirmată și de ministrul de războiu.

Astfel *Hédervári* fu necesitat să se bată în duel. Arma a fost sabia, ear ca condiție: lupta până la incapacitate.

Ciocnirea a fost din cale afară vehementă. Ca atacător a pșit *Dr. Hédervári*, ear *Giurgiu* îl așteptase cu mult sânge rece făcând numai un pas înainte și după ce parase cu multă dibăcie o lovitură de tot complicată și grea a redactorului, îl dăduse acestui din urmă un ripost (tăietură) pe față tăindu-i și o parte din nas și trecând și prin bandagiul, îl tăd și la brațul drept, ceea ce e o gravitate.

După acestea a urmat „Haltul” (oprirea) din partea secundanților; *Giurgiu* era intact, *Hédervári* însă simțindu-se rănit, fără de a țină cont de regulile stabilite de codul de duel, s'a repezit cu o furie sâlbatică asupra lui *Giurgiu*, care se retrăsese liniștit în colțul sălei și plecase deja sabia. Acum urmă un adevărat măcel: *Giurgiu* a fost atacat cu turbare timp de 2 minute, s'au succedat peste 30 de lovituri, însă mulțămită dibăciei deosebite și forței sale herculane, diosul a putut să le paraze pe toate alegându-se numai cu 2 șgărieturi bune, una la cap și alta la buze, și acestea grație încovoieturii săbiei ușoare italiene.

E de remarcat nobleța domnului *Giurgiu*, care ca un bun duellant puta să-l lasei mort cu o singură lovitură, dar' s'a ținut strict și după „halt” de regulile duelului, ca ulterior să nu i-se poată face nici barem o umbră de imputare. Loviturile ce a primit n'au fost directe, ci se atribue faptului, că *Hédervári* dădea multe lovituri și cu latură săbiei, prin ce aceasta i-s'a încovoiat și numai partea aceasta încovoiată a putut să atungă pe domnul *Giurgiu*.

Cu tot continuul strigăt de „halt” pronunțat de secundanți, încât răsuina sala, *Hédervári* numai atunci a abstat dela măcel, când observă, că sabia lui dela jumătate era așa de încovoiată, încât risca să se taie singur pe sine.

Ultima parte neregulată a duelului a fost un ce îngrozitor, putându-se constata până la ce grad poate erupe dintr'un om bestialitatea.

Conducătorul secundant al duelului, domnul *Ladislau Sârpi*, căpitan dela gendarmerie, om cu mare vază și unul dintre cei mai buni duellanți din Cluj a sistat duelul, cu toate că putea fi continuat, dar' a declarat, că neobservându-se regulile cavalerestii, de către *Hédervári*, el nu va subserie nici protocolul, ba va face și arătare la forul competent pentru tentativă de omor.

Interesantă a fost și izbucnirea momentană a celui alt secundant, a domnului *Giurgiu*, anume a domnului *Victor Bontescu*,

candidat de avocat: prea din cale afară de ou.

Toate gazetele magh.

chiar și unele din Pesta au scr

sensational duel; ele însă au

vărul, au prezentat pe *Hédervári*, eron; dar

fiecare floare din această coroană se va ofili

la adierea lină a adevărului statoric în pro-

tocolul secundanților și care nu peste mult

va răspândi adevărata lumină și în gazetele

ungurești.

Astfel se presintă în scurt istoric

acestui duel sensationat, mai ales pentru noi,

pentru-că vedem ce luptă grea a trebuit să

susțină un tiner român pentru a-și apăra

onoarea, rangul și viața sa în contra unui

om, care a căutat a i le lua pe căi piezișe.

Nu putem îndeajuns să felicităm

tinerul *Ioan Giurgiu* pentru curajul, vitejia

și istețimea manifestată în decursul întregel

chestii!

Correspondentul.

Rescumpărări pentru Casa Națională.

Invităm pe toți amicii cauzei culturale române, ca felicitările de anul nou să le rescumpere prin contribuțiuni pentru Casa Națională din Arad.

Dl *Dr. N. Onca*, directorul „Victoriei” a făcut deja începutul, ea și în anul trecut.

D-sa a rescumpărat felicitările de anul nou trimițând suma de 10 coroane dlui *George Adam*, administratorul fondului Casei Naționale.

Redacția noastră urmează pilda ce a dat dl *Onca*, trimițând din parte l în contul redactorilor, suma de 5 coroane, dlui *G. Adam*, funcționar la „Victoria”.

Amintim aci că fondul Casei Naționale a crescut deja la o sumă care va fi posibil ca la primăvară să înceapă lucrările de clădire.

Ca rescumpărarea felicitărilor Anul-nou a contribuit pentru nou-înființatul fond de ajutorare a tinerimii seminariale din loc domnul *Romul C. Rogariu*, profesor referent școlar 3 cor.

roane, *Ioan I. Papp* asesor, cons. *Gerasim Serb*, 3 cor. *Iancu Ștefan* secret. cons. 3. cor. *Dionisiu Popovici* asesor. cons. 2. cor. *Ioan Iercoșan* cons. adm. 1 *Ioan Morariu*, 3 cor. *Eug. Zasló*, profesor 2 cor.

Atragem atențiunea publicului nostru asupra acestui nou-înființat fond atât de mult necesar pentru ajutorare tinerimii seminariale lipsite de mijloace.

Doamna ved. *Livia Vuia* a dăruit suma de 40 coroane în Fondul de ajutorare al tinerimii seminariale, incidentul înmormântării regretatului soț, *Dr. George Vuia*, la care comitetul tinerimii seminariale a executat cântări funebrele.

Omagii.

În ziua de 10 Ianuarie, P. S. Școala scopul *Goldiș* a primit următoarele daruri:

Timișoara, 10 Ianuarie. Prețimesc tuală întrunită în conferință exprimă profund respect omagiile sale de deosebită venerațiune fiască față de P. S. Voastră.

Sărutăm mâinile: *Dr. T. Patiu*, *Dogar*, *Micluta*, *V. Rusu*, *Tripu*, *Petcu*, *Plavosin*, *I. Popa*, *P. Cimponeriu*, *Ioan*, *Șepeșan*, *I. Pop*, *Țoldan*, *G. Rusu*, *Petcu*, *Leucuța*.

Belinț, 10 Ianuarie. Conferința școlară din tractul *Belințului* întrunită în ședință Vă aduc omagiile și urările pentru înalta solicitădine ce puneți în acțiune tuturor cauzelor bune și îndeosebi în viciul școlărilor.

Pentru conferința școlară Sărbuț topop.

Aflăm că invetșătorii au trimis resă de mulțumire și d-lui referent *R. Ciorogariu*.

PE CALE BUNĂ.

Conducători harnici. — Povești bune. — Popor ascultător. —

Tilișca, Dec. 1900.

Multe și mari sunt necazurile și greutățile, cu care are să se lupte poporul nostru în aceste timpuri de grea încercare și ispită. Nenumărate și adânc simțite sunt lipsurile lui, ca deosebire în acele locuri unde nu sunt conducători, sau și dacă sunt, nu lucrează pentru bunăstarea și pentru ridicarea poporului.

Fruntașii comunei Tilișca (Angă Sebiște, în Ardeal), conduși de gândul că numai atunci sunt adevărați conducători al poporului, dacă vin cu sfaturile înțelepte, cu povești binevoitoare, — au luat încă în luna Octombrie nobila hotărâre, de a ține prelegeri publice populare, care s'au și început în prima Duminică din postul Crăciunului.

Cea dintâi prelegere a ținut-o învățătorul dirigent al școlii noastre, dl Ioan Bratu despre „Folosul grădinilor de pomi”.

Într'un stil popular și la înțelesul tuturor a arătat, că, precum un riu mare se compune din o mulțime de ruri, pâraie și văi mai mici, așa și economul — pentru ca să poată fi în floare și să nu ducă lipsă de nimic, — trebuie să folosească mai multe izvoare de avere și anume toate, din care crede că ar căpăta un venit oarecare.

Unul din cele mai însemnate izvoare de venit în economia țeranului este, fără îndoială, pomarii, pe care sasu cu atâta priecere și succes îl practică, încât din un teritor cultivat cu pomi nobili ia aproape de zece ori mai mult folos, ca atunci când acela ar fi alt-cum lucrat.

A arătat prin pilde, cât de ușor se cultivă grădinile de pomi și cât de mare este folosul în asemănare cu munca lor și aceasta cu atât mai virtuos în părțile noastre, unde atât clima, cât și pământul sunt foarte priincioase pomarii. A îndemnat pe oameni să scoată toți pomii și arborii, ce nu aduc aproape nici un folos și să înlocuiască cu meri și peri de cele mai alese soiuri, ear acei locuitori, care au moșii, să înființeze atât în comună, cât și afară de comună grădini noi, care vor fi un izvor însemnat de avere în economia casnică.

Prelegerea a fost ascultată de un public foarte numeros cu un interes destul de viu.

Nu mai puțin efect a avut asupra poporului a 2-a prelegere „Despre procese”, ținută de dl învățător George Păci Dinsul a arătat prin cuvinte clare, cele și nenorociri nu vin asupra poporului nostru din cauza multelor procese, ce el are; câte averi nu s'au mistuit până la lipsirea acelor și câte cânte nu au atârnat după aceea!

Procesele le a împărțit în șupe: mărunt, de moștenire și criminalitate stăruit cu deosebire asupra proceselor moștenire, ca cele mai multe și mai stăruite, ca într'un cât numai se poate vorbi să le încunglure și să se învoiască bine la o împăciuire strâmbă, decât o jecă dreaptă, spre a nu păți ca pisicile cașul împărțit de cotoiu. Ear dacă unele pese nu se pot încunglura, să luăm de ajutorii advocații români, care sigur sunt mai iubire și durere de neam, decum sunt sanii.

Și prelegerea aceasta a fost cutere ascultată și după merit răsplătită.

Cea mai interesantă prelegere iost, fără îndoială, a d-lui preot Ietru Iu, junior despre „Folosul reuniunilor”. Înceiat pe cuvintele „unde-l unul nu-l putere nevoi și la durere, unde-l doi puterea creș...” a arătat, cum și în comuna noastră deute de ani sunt înființate tovarășii sau reuniuni d. e. la mori și la pășu atele de mun și hotar. În comuna noastră sunt 11 mori. Iei o singură moară nu s'a înființat de unigur om, ci s'au întovărășit cam 20-30 (de membri și cu spese proprii au ridicat că o moară. A statorit apoi niște norme (regte), după care s'a condus în trecut și se onduce și azi fie care moară.

Asemenea la pășunatele de munt și hotar. Nici un proprietar nu are bună-oră atâtea oi, ca să poată lua singur un mure în arândă, uniți în tovarășie însă pot luași 2 sau 3 astfel de muni.

A vorbit apoi despre reuniunile de înmormântare, dovedind cu anume fapte trebuita înființării lor. A vorbit și despre reuniunea de temperanță, combatând cu deosebire beutura de rachiu (vinars), care, consumat în măsură mai mare, este veniu pentru trupul omului; despre reuniunile de bancă sistem „Reiffeisen”, despre reuniunile de femei și despre tovarășii agricole, arătând la fie care prin pilde foloasele cele mari ce le avem din înființarea acelor.

Publicul adunat i-a adus prelegătorului călduroase mulțămiri.

A patra prelegere a ținut-o dl învățător Terenție Popovici despre „Creșterea morală a copiilor”.

E constat, că fiii neamului nostru mai ales cei dela sate, nu primesc în sinul familiei o creștere morală deplină corăspunzătoare și aceasta mai ales din cauză, că mergând atât tata, cât și mama la economia câmpului, își lasă copiii în grija unor vecini sau îi lasă chiar de capul lor; convingin apoi cu copii destrăbălași, dela care tot ce este rău se prinde și la ei.

Prin prelegerea aceasta s'au arătat toate relele, ce provin din slaba creștere a copiilor și s'a îndemnat poporul la prețuirea mai mult a creșterii morale a fiilor lor, căci numai atunci vor ave deplină mulțămire și fericire pe urma lor.

Trecerea grabnică dela o gugulire sau desmerdare la înfruntare sau chiar pedepsire strică mult copiii. „Feriți copiii, a zis, de a auzi din gura părinților sudalme și clevetiri asupra altora, căci acelea sunt veniu pentru sufletul fraged al lor”.

Prin mai multe pilde aduse, unele chiar din viața Românilor, a dovedit trebuita de a se pune mai mult și mai mare preț pe creșterea morală, căci altcum școala, pe lângă toată știința ce respăndește, are să se lupte cu mari greutăți, până va pute să dă în inima tinerimii simțul religioz moral.

În a 5-a Duminică din post a ținut dl preot Ioan Iosof ultima prelegere din iarna aceasta despre „Luci”.

O plagă pentru poporul nostru este lăcșul în hamele la femei. E destul să spunem public cutitor, că un costum frumos de haine femeiești costă până la 2, ba chiar 3 sute coroane, și dacă o cămașă femeiească din acest costum, la care numai cu saturele fără material prețuiesc 40-50 cor., se spăie de cateva ori, și-a pierdut frumuseța începe mătasa și sirma a se rupe, ear barbati sau parintele trebuie de nou să-și bătă punga, spre a-i face soției sau fiicei să se îmbrace așa cum este cu cămașă de mătasa, cu șurtele de postav, cu arhiolul sau învelitoarea etc.

Foarte la loc a fost deci și prelegerea aceasta, prin care s'au arătat relele ce provin din exagerarea peste măsură în fudulie, precum și ce sume considerabile de bani s'ar pute economisi, când s'ar spesa numai jumătate din sumele ce de fapt se cheituesc azi pe îmbrăcăminte, ear restul s'ar pune la o parte: bani albi pentru zile negre.

Toate prelegerile au fost cercetate de un numeros public.

Estă dară ce poate neam și interesul pentru bună iubire de neam și interes obștească au arătat vrednicii noștri, când din inițiativă proprie, au hotărâre, de a ne da povești și învățătură, pe care dacă le-am urma, ar fi numai spre mulțămirea și fericirea noastră.

Continuați și în anii următori pe calea aceasta, căci bună și folositoare este, ear respălata mare vă va fi.

Ca de încheiere, cu satisfacție mai adaug, că aceste prelegeri au și început a-și da rodirile sale, înființându se deja la inițiativa damelor inteligente din comună o reuniune de femei, cu scop de a împodobi biserica și școala și a le provede cu unele lucruri necesare, precum și de a curăța și haine pentru elevii școlii lipsiți. Nădăjduim, că vor mai urma încă și altele. Dumnezeu s'ajute!

Un Tilișcan.

Glume.

Care-i mai mincinos? — A. Să vă spun. Astă earnă la noi a fost atât de frig, încât flacăra din cuptor o puteam prinde cu mâna și o tăiam bucăți cu cuțitul.

— B. Asta am mai auzit o; eu să vă spun alta: În vara trecută a fost la noi o căldură strajnică, așa de grozavă, de oameni trebuiau să dea gănilor bucăți de gheață, căci altfel ouau tot ouă răscopte.

— C. Și asta o știu. Dar eu am să vă povestesc ceva ce n'ați auzit: M'am dus la vânătoare de iepuri, și în loc de pușcă aveam o cutioară plină de tabac (tutan de tras pe nas) Am așezat cutioara pe o peatră mare, pe urmă am așteptat ascuns după un tufiș. Deodată se ivește un iepuras, și vine d'adrepul la tabac, și — trage o pișă, trage o altă pișă... și mi-a apucat un strănut atât de tare, că m'a răsturnat și m'a lovit capul de peatră și rămâne mort! Cereți dacă nu credeți.

— D. Fieacuri! Ascultați-mă pe mine. Am prins odată niște pești frumoși și m'am dus acasă, și sara i-am pus în vadră dela fântână, să steie în apă până dimineața noaptea a eșit o vacă din grajd, s'a dus la vadră și a beut apa cu pești cu tot. Dimineața vrea servitoarea să mulgă vaca, și a zis: „Și tu ce-a muls? O oca de icre negre! Să fiu împărat, dacă mințesc.”

Noaptea Crăciunului.

Tot ninge-afară lăuștit,
Și n' casă arde focul,
Ear noi pe lângă mama stând
De mult uitaram jocul,
E noapte. Patul e făcut,
Dar cine să se culce?
Ear mama ne spunea de Crist,
Cu glasul rar și dulce,

De Crist, cum s'a născut în frig
În ieslea cea săracă,
Cum boul peste 'el suflă
Căldură ca să 'l facă;
Cum au venit la ieslea Lui
Păstorii dela stână
Șingerii cântând din cer,
Cufiori de măr în mână.

Și-azi Răsar cântări acum
D-pite'n zare-albastră,
Și vin țereu, și-apoi s'opresc
La ni, pe sub fereastră.
Noi stăm cu ochii pironiți,
Și fșă de suflare,
Sunt înșeri veniți din cer
Cu cânta lor cântare.

Ei cânt'asa de nălțător
Cântări de biruință!
Și-azi I, cum se plâng acum
De-a iudei necredință,
De spin, de cruce, de județ...
Dar s'a deschis mormântul
Și Crist acum e dus în cer
Și judecă pământul.

Și sfânt flor ne străbătea
Și nu vorbiam nici unul —
Sărac ni-a fost, dar sfânt și drag
În casă-ne Crăciunul!
Ear când târziu ne biruia
Pe vatra caldă somnului, —
Vedeam prin vis tot flor de măr
Și n' fașă mic pe Domnul!

G. Coșbuc.

Poesii populare.

Foaie verde brad sucit,
Mai ești, bădișo, din birt,
Că și cucul a cântat
Și tu n'ai mai încetat.
Toată lumea se trezește,

Bădișo meu dobândește,
Dobândește și nici prea,
Căci vîd că mai tare bea,
Eu îl chem să vie-acasă,
El se bagă după masă
Și ear dă cu pumnul în masă.
Birtășiță, jupănească,
Mai adă-mi vin ars pe masă,
Să mai beau cu mândra mea,
Să nu fie-asa de rea.

Arad-Gaiu. Măriuța Boqătm.

(Din Cuvin.)

Măr, bădișo, bădișor,
Lasă-ți dorul mai domol;
Nu mi-l tot mâna la mine
De-mi pun capul după tine,
Seara și dimineața,
De-mi scurtez și viața.
C'al tîu dor e prea turbat,
Mă poartă noaptea prin sat.

Câte doruri sunt pe lume,
Ca al tîu nu sunt nebune;
Câte doruri m'au mâncat,
Ca de-al tîu nu m'am uscat.
Dorul tîu unde m'ajunge,

Stau în loc și n'cep a plânge,
Și la inimă m'ajunge.

Trandafir de pe ogoară,
Spune-mi, bade, și te joară:
Mai ai alta lelișoară?
Că de ai alta mai dragă,
Eu mă pun și zac beteagă,
Și trei zile nu mă scol,
Ori mă las în drum să mor,
Să mă calce carțile,
Să se mire mândrile,
Că plătesc dragostile.

Drept o avut cine-o zis,
Că dragostea l foc nestins,
Că și n' mine s'o aprins,
Și nime nu-l poate stinge,
Numai badea când mă strigă.

Cântă păsărica n' vie,
Mândra moare de mânie,
Că n'o iubesc ea să știe,
Să-mi fie pân' la vecie.
Cântă cucul pe izlaz,
Moare mândra de necaz;
Că n'o iubesc, nici n'o las,
Numai cât îl fac necaz.
Nu fi, mândră, supărată,
Că și lumea-l înșelată,
Las' să fi și tu odată.

lupte cel mai mult lipsit de cel mai puternic sprigin al lor — de părinți și lăsați de capul lor pe străzile Sibiului. Un bun creștin, cu inimă nobilă și cu iubire de neam, la vedenia acestora a donat 200, coroane la fondul pentru cumpărarea unei hale de vânzare a meseriașilor români din Sibiu.

S'au distribuit daruri de Crăciun în preț de aproape 2000 cor., între 400 — 500 de copii săraci.

Toate acestea s'au făcut sub scutul „Reuniunii meseriașilor români din Sibiu”, care de un timp încoace ne-a pus în uimire și ne face să admirăm progresele, pe care le dezvoltă membrele acestei reuniuni: d-na Elena Roșca și doarele Maria Costea, Elena Buian, Elena Grindean, Ana Stanciu, Eugenia Calborean, Evelina Luca, Eva Marcu, Aurelia Bogorin și Paraschiva Stoica. Încă își au meritul lor pentru colectele întreprinse și pregătirea obiectelor distribuite.

De încheiere nu am multe de zis; faptele vorbesc și după fapte are să fie judecat fie-care. Un lucru e cert, că cei ce au luat inițiativa și cei ce au contribuit și au lucrat la această întreprindere, numai faptă nobilă au făcut, o faptă creștină, vrednică de laudă și dacă aici nu s'ar afla răsplata, pronia cerească se va îngriji să li-o dea după merit, iar pe cei — foarte puțini la număr — cari au cârtit în contra acestei fapte nobile, să-i iertăm, că n'au știut ce au făcut.

Ghim-ele.

Cum ar trebui aleasă și redusă materia de învățământ pentru școala populară să-și ajungă scopul său.

(Disertațiune citită și aprobată în adunarea învățătorilor din despartământul Oraviței, ținută în 20 Noembrie 1904).

Onorabilă adunare!

D'or colog!

Voind a aduce și eu la programul adunării de azi, m'am hotărât a tracta o chestiune, care nu știu dacă va fi de ceva interes pentru școală, adică cu permisiunea on. adunării cutez a expune niște păreri individuale în rezolvarea temei ce mi-am ales.

În lucrarea mea n'am consultat opuri științifice pedagogice, ci ținând cont de experiențele și praxa ce o am câștigat ca învățător, m'am lăsat condus de ceea ce mi-a dictat mintea sănătoasă.

Intru cât vederile mele ar sta în contradicție cu principiile pedagogiei moderne, iar pornirile mele în vr'o direcțiune ar fi

și nu ne-am fi răboit, căci Rușii ne tot opriau cu răul, să nu ne amestecăm în războiu. Dar poate, tot am fi trecut. Lim pede țară ca lumina soarelui rămâne lucru. că dacă n'ar fi răzărît Plevna să zăpăcească drumul Rușilor, Rușii nu ne-ar fi chemat într'ajutor.

Ni-a fost merit de soartă să mai dăm odată ochi cu Plevna. Ni-a fost merit ca la Plevna să ne arătăm vitejia străveche, acolo să ne dovedim virtutea ostășească; din Plevna să ne smulgem neatârznarea țării și libertatea neamului.

Mihaiu Viteazul a trecut Dunărea în grabă și p'un pod făcut de întâmplarea vremii. Dar când am trecut a doua oară peste Dunăre, am plecat cu chibziul și cu cumpet și n-am făcut înși-ne pod peste riu ca să plăcăm temeinic. N'am alergat ca oștile lui Mihai, numai ca să batem pe Turci și să ne întoarcem cu pradă; am alergat să răpunem jugul turcesc și să ne întoarcem cu drepturile vechi ale țării, cu mărirea și strălucirea puterii românești, pe care ni-o țineau Turcii zălogită.

La Plevna, la Rahova, la Vidin! Pe acolo a fost drumul lui Mihai, tot pe acolo a fost și al strănepoșilor săi.

(Va urma)

rătăcind, rog să fiu scusat, că intențiunea mi-a fost bună.

On. Adunare! Prea bine știm cu toții, că pedagogii cei mai renumiți sunt uniți în părerea, că scopul școlii elementare nu este altul decât a înzestra pe copil cu cunoștințele indispensabile pentru viața practică și de a crește moralitate. Altcum zis, scopul școlii elementare nu este de a pregăti pe elev pentru școlile medii, ceea-ce atăta ar însemna, că a jertfi cam 95 % de copil de dragul celor 5 copii, ce vor să se facă domni, ci de-a da societății omenesții oameni de clasa de mijloc, economi și industriași buni, cari pe baza cunoștințelor din școala populară să știe trage folos din cele învățate; să știe chivernisi și sporii averea lor și să fie oameni de omenie.

Se naște întrebarea, că oare școala populară din veacul de acum își împlinește ea misiunea sa sau nu? Eu unul — deși din fire nu sunt pesimist, dar judecând după rezultatul practic, ce ni-l arată școala p ste tot — cutez a o spune pe față, că stăm mai rău ca cu școala veche. În veacul al 20 lea, când sunt perfecționate metodele tuturor disciplinelor școlare; când învățământul e pus în sistem de oameni mari și învățați, a susținut un regres față de trecut, mi-se va obiecționa, că e exagerare! Dar atunci vă rog să-mi dați voie să pun întrebarea, că noi, cei cu mijloacele de învățământ îndemânatic, intru cât am întrecut pe bătrânii noștri? Cine a dat societății omenesții caractere mai morale și oameni mai cu temei învățați: școala v che sau școala nouă? Necontestabil, că cu introducerea școlii noi s'a înmulțit numărul analfabzților, dar pentru aceea s'a înmulțit numărul semidoctorilor, al infumuraților și al caracterelor slabe spre paguba societății omenesții. Unde zace răul? În școala modernă! — răspund eu în care instrucția adevărată se nesocotește, iar educația se neglijează. Nu-i vorbă, esusa răului zace și în facultățile naturale ale omului, în creșterea nechibzuită dată din partea părinților, în circumstanțele traiului în afară de școală, în însoțirile cele rele. Dar un rău mai mare zace — după a mea părere — în îngrămădirea peste măsură a materialului de învățământ nepractic și nefolositor. De unde să l mai rămână învățătorului vreme a înzestra sufletul copilului cu cunoștințele ce-l vor trebui în viața practică și de a l nobilita inima, câtă vreme el are înaintea ochilor atăta amar de materie de învățământ? Să revidăm planul de învățământ și ne vom convinge, că materialul de învățământ prescrie pentru școala elementară e o enciclopedie întreagă. Bine ar fi, dacă noi învățătorii am fi stăpâni peste această materie de învățământ! Și apoi atunci cum putem pretinde dela un suflet de copil să-ți rumege sumedenia de lecțiuni, fără de a i se lătuna mintea? Au nu l aceasta ucidere de suflet? Resultatul: creștem oameni atât trupește, cât și sufletește slabi, cari mai târziu uită tot ce au învățat, ba în loc de multă mire ei ne blastemă. Și lucru de mirat, toamă sentințele și principiile cele mai sănătoase ca: „Mens sana in corpore sano” — „Non multa, sed multum” și „Non scolae, sed vitae discimus”, precu și axiomele „învățământul să fie practic și durabil” școala modernă le calcă în picioare!

Urmând acum a rezolva tema, că acum ar trebui aleasă și redusă materia de învățământ, ca școala populară câtuși de puțin să-și poată ajunge scopul ce-l urmărește, să-mi dați voie a arăta foarte pe scurt și în general părerile mele asupra materiei de învățământ din singuraticile studii obligate în școala elementară.

Să începem cu studiul religiunii. Că ce s'a propus din acest studiu în școala veche, o știm cu toții. Am învățat din doască în doască, — pe lângă cetirea psalmilor și cântarea bisericăască — rugăciunile, istoria biblică și catichisul. Cum a fost, nu zic că a fost bine. Dar parcă școlii de atunci prin studiul religiunii i-a succes a crește oamenii mai bisericani și mai cu frica lui

Dumnezeu decât ce putem noi crește în ziua de azi. Materialul era și atunci mult, dar relativ totuși mai puțin față de studiile, ce se propun în ziua de azi. Învățătorul de atunci preda religiunea, cetirea, scrierea și socoata. În ziua de azi, pe lângă aite vr'o 10—12 studii, ni-se prescrie din religiune a învăța după treptele formale în școala elementară material pentru clasele III, IV, V, VI, de peste 200 pagini de tipar. afară de rugăciuni și cântarea bisericăască. Și aceasta în școala nouă se numește reformă salutară și reducere de material. Nici la o școală despărțită cu 6 învățători nu-mi pot închipui parcursul acestui material; căci sau copiii îl vor învăța numai superficial și fără rezultat practic, sau că învățătorul va neglija celelalte obiecte de dragul religiunii.

(Va urma).

PARTEA ECONOMICA Cultura sfecei.*)

De

Dr. N. O. Popovici-Lupa.

Insușirile și varietățile sfecei.

3. Rotațiunea potrivită sfecei. Împărțirea moșiei în un anumit număr de tarlale sau lanuri spre a le cultiva cu diferite plante, se numește *asoloment*, iar urmarea plantelor una după alta pe aceeași tarla se cheamă *rotațiune*.

Sfecia nu se poate pune mai mulți ani pe acelaș loc, căci se înmulțesc peste măsură insectele vătămătoare, deși în agricultura mică și în pământurile foarte bogate se obișnuiește câte odată astfel de cultură.

Cele mai bune plante premergătoare sfecei sunt grânele de toamnă sau primăvară, afară de ovės, care este atacat prea mult de niște insecte foarte vătămătoare sfecei, anume de *nematozi*. Dintre grâne (grâu, secară și orz), cea mai potrivită e secara gunoită, fiindcă sărăcește mai puțin pământul și se coace mai de timpuriu ca grâul, deci lasă timp mai mult pentru pregătirea pământului.

Înainte de cereală, după care se seamănă sfecia, cultura cea mai potrivită este borceagul sau trifoiul.

Mai puțin priincioase ca plante premergătoare sunt nutrețurile verzi gunoite puternic: după ele recolta e mare, dar de slabă calitate.

Lucerna, trifoiul, livezile, pășunile sunt și mai puțin favorabile ca culturi premergătoare.

Când e vorba de a produce sfecle bogate în zahăr, este bine a nu le semăna în pământ de curând gunoit, cum se face cu alte plante de prăsilă (porumb, sfecle de nutreț etc.), ci e mult mai folositor a gunoi pentru cultura premergătoare.

După sfecă se cultivă cu profit mai mare cerealele de primăvară, cu deoserire orzul, apoi leguminoasele (fasole, mazere etc.).

La câți ani odată poate reveni sfecia pe același loc? Observațiunile făcute în alte părți ne-au învățat, că cultura sfecei la doi ani odată pe acelaș loc nu e cu puțință pentru un șir mai lung de ani, pentru că pământul dela o vreme nu mai produce sfecle în deajuns, dar alte culturi reușesc

* Vezi și numărul trecut.

pe el; afară de sate mult și insectele și vătămătoare.

Cultivarea unei treimi, adică revenirea sfecei tot odată pe același loc, este cu puțință numai în casuri foarte rari, așa că dacă voim a cultiva sfecia cu profit multumitor și durabil, atunci nu-i putem da chiar în împrejurările cele mai priincioase, o întindere mai mare decât a patra parte din pământul de arătură. După această regulă eată care ar fi rotațiunea cea mai potrivită pentru sfeclele de zahăr:

- 1) Secara gunoită.
- 2) Sfecle, îngrășate la nevoie cu îngrășăminte chimice.
- 3) Orz sau grâu de primăvară.
- 4) Trifoiu și alte leguminoase de cosit verde.

Mult mai recomandabilă este rotațiunea de 6 ani:

- 1) Sfecle îngrășate.
- 2) Orz sau grâu.
- 3) Trifoiu semănat în orz anul trecut.
- 4) Ovės.
- 5) Nutreț verde.
- 6) Grâu sau secară gunoită.

În țara noastră rotațiunea de patru ani ne se poate pune în practică decât de mici cultivatori; pentru cei mari este preste puțință, din cauza lipsei de brațe. Chiar și rotațiunea de 6 ani e greu de aplicat pe moșiile mari, de pildă pe una de 6000 pogoane: am avea în fiecare an de cultivat 1000 pogoane cu sfecă, o cultură migăloasă, care cere multe brațe, mult capital și multă privighoare. De aceea asolomentul de 6 ani nu e practicabil deocamdată de cât pe întinderi mai mici.

De altfel această chestiune a asolomentului și rotațiunii nu se poate lămuri după regulile generale, ci fiecare cultivator în parte, după împrejurările locului, trebuie să chibzuiască, ce întindere poate da culturai sfecei, între cari plante să o pună, etc.

Presupunând, că un mic cultivator cu 8 pogoane de pământ vrea să urmeze asolomentul de 4 ani, atunci își împarte locul în patru părți, de câte două pogoane fiecare și le cultivă după-cum se arată aici:

Anul I.	secară	sfecă	orz	borceag
„ II.	sfecă	orz	borceag	secară
„ III.	orz	borceag	secară	sfecă
„ IV.	borceag	secară	sfecă	orz

Dacă trebuie să se cultive și porumb, atunci se poate face un asoloment de 5 ani:

- 1) porumb gunoit
- 2) secară
- 3) sfecă
- 4) orz
- 5) borceag,

sau se pune porumbul pe jumătate din parcela borceagului în asolomentul de patru ani.

(Va urma).

Cel mai bun croiul!

Insoțirea CALȚUNARILOR din ARAD,

Strada-Bisericeii, Palatul Minoritilor.

Singurul său ține în deposit numai fabricații proprii sau gătește la comandă

ghete pentru dame și bărbați,

apoi ghete pentru băieți și fete, alte soiuri de încălțăminte.

Toate aceste fabrică, dar sunt lucruri de cea mai ieftine și

Comandele din afară se pe. mod.

Trimitem și la casă ghete de dorit. ori-ce timp

Aparat elastic pentru călcăie, inv. căpitan de honvezi ung. reg., aplicabil dame, cât și la ghete pentru bărbați. Löderer, numai dela noi.

Mare magazin de creme și lakk-uri în dife.

Prețuri ieftine de necezut.

Numai articli de fabricație proprie!

Material de calitate excelentă!

Cel mai ieftin izvor de cumpărare în articli de fer.

Czigelbrier și Berta

Arad, Andrassy-tér Nr. 3.

Prăvălie cu negoț și unelte de fer pentru comerț și industrie.

Numărul telefonului pentru oraș și comitat 386.

Adresa telegrafică: Czigelbrier.

Recomandăm marele nostru magazin cu tot soiul de negoț de fer, ferării la edificii și mobile, mașine de fert (sparmerturi), cuptoare de fer și unelte pentru toate ramurile industriei.

În aranjamente de culină articli economici, unelte pentru lucrarea viilor, cuțite de altoit. Pompe contra perenos-porei. Patine asortiment bogat

Unicul reprezentant în Arad al fabricii de mașini economice Hofherr și Schrautz.

Cu consemnare de prețuri curente și cu prelimi-nare de spese servim gratuit

527 6-10

Comandele și în provincă se execută prompt.

Serviciu prompt.

484-4

Dr. Ștefan Rozvány
advocat
și-a deschis cancelaria
advocatală
în Arad, strada Batthyányi Nr. 28.
în etajul I.

Szabó Albert

prăvălie de sticlărie, lampe, servicii de porțelan și de bucatărie.

ARAD. Strada Atzél-Péter Nr. 1. ARAD.
vis-à-vis cu intrarea principală în ter.

- Lampe atâte și cu picior, fitil electric și pentru gaz.
- Obiecte și tacâmuri de alpaca și de alpaca-argint.
- Vase de tinichea pentru fert. smălțuite.
- Obiecte de lemn și decorații de părești de majolica.
- Efecte de sticlă și de porțelan.
- Mare asortiment de oglinzi de toaletă, de aplicat pe perete sau pe masă.

Singurul reprezent. al fabricii de electricitate - Serviciu de masă s. - Efecte de casă de 150 modele. și de bucatărie. - Rame pentru oglinzi și tablouri, în mai multe. Lucrări de sticlărie se primesc în prețuri modice.

Instalări pentru te mai pompoase dela cele mai simple până la 519 9

Comandele din provincie se execută punctual.

Cataloge ilustrate se trimit la cerere gratuit și francate.

